

Táborozás Makón

Makón tegnap, pénteken délután zárta kapuit a belvízvédelmi ifjúsági építőtábor. A második — a befeljáró turnus — fiataljait ünnepelesen búcsúztatták.

Négy héten keresztül két turnusban összesen 340 Baranya és Fejér megyei középiskolás, valamint jugoszláv fiatalok csoportja dolgozott. Ez idő alatt — szakemberek irányításával — több mint három kilométer hosszúságban építettek csapadékelvezető csatornákat, illetve újítottak fel. Egyes szakaszokon betonlapokkal borították a földcsatornákat alsó részét. Az így „bélélt” vízvezető-rendszer tisztí-

tását a későbbiekben könnyűszerrel elvégezheti a lakosság, ki-ki a saját portájánál.

A makói városi tanács vb műszaki osztályának vezetője Márton Ferenc elmondta: becsülettel helytálltak, szorgalmasan dolgoztak a fiatalok. A Csongrád megyei KISZ-bizottság védnökségével négy éve kezdődött munka eredményességét bizonyítja, hogy a makói nyári építőtáborok résztvevői összesen 7 ezer 880 köbméter földet mozgattak meg és 13 kilométer hosszúságban építettek a helyi követelményeknek megfelelő csatornahálózatot.

Csoportos utazások a mezőgazdasági kiállításra

Megkezdődött a csoportos utazások szervezése az Országos Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Kiállítás és Vásárra, amely augusztus 19-én nyitja kapuit. A kiállításra több, mint egymillió vendéget várnak, a rendező szerv, a Hungexpo, már hetekkel korábban meghívólevelet küldött a mezőgazdasági nagyüzemekbe, és az élelmiszeripari vállalatokhoz a csoportos utazás biztosítására. A jelentkező brigádok, szakmai csoportok száma máris több ezer. A hazai utazási irodák is szervezik a

csoportokat; a vidéki városokból, nagyközségekből autóbusszokkal, illetve vasúton, idegenvezető kíséretében utaznak majd Budapestre a látogatók, akik egésznapos program keretében ismerkednek meg a nagyszabású kiállítás látványával. A bemutatóra 30 ezer szakembert is várnak, ők a különböző rendezvények előadásait és bemutatóit keressik majd fel. Az OMÉK-re 33 százalékos vasúti kedvezményrel utazhatnak az érdeklődők. (MTI)

A Tiszatáj augusztusi száma

Sorsintézők a címe *Ilyés Gyula* új versének, mely a Tiszatáj augusztusi számában jelent meg. A „régibb istenekre” való utalás itt alkalom csupán a nosztalgikus emlékezésre. A másik Ilyés-versben (Felülről nézve) az epikus jellegű elbeszélő hang tömörséggel és reflexív egyszerűséggel párosul. Csorba Győző, Tornai József, Koncsol László, Tandori Dezső, Pintér Lajos és Rakovszky Zsuzsa versei olvashatók még az augusztusi számban. Új költőtehetséget is bemutat a lap: *Hévíz Ottó* szegedi bölcsészhallgató művei először jelennek meg folyóiratban. A prózát *Czakó Gábor* és *Mocsári Gábor* novellája képviseli. (Mocsáriak a zászlóalj felzárkózik című írása a két évvel ezelőtti között. A lemaradt zászlóalj című elbeszélés folytatása.)

Örkény István vallomása címmel interjú olvasható az augusztusi Tiszatájban. Most jelent meg nyomatásban először az a tv-beszélgetés, melyet *Vitray Tamás* készített az íróval Ötszörközt című sorozatában. Belga nyugatnémet, amerikai és francia lapok munkatársai izgalmas riportokban számoltak be Örkény Istvánnal való találkozásokról a 70-es években. Az egyik ilyen, a magyar olvasó előtt eddig ismeretlen cikkben nyilatkozza az író: „Pártonkivüli vagyok. De a pártonkivülieknek is megvan a maguk kapcsolata a párttal. Így hát én is egyre csak várok. Hogy mire? O, egy apró semmire: arra, hogy csodákat műveljen.” A kelet-európai népek egymásrataltságaról egy örkényi találalat: „A családi asztal fölött csak egyetlen lámpa lóg. Ha ezen osztozni akarunk, sötét lesz...”

Tóth Béla Tarpa után — Tiszajárása során — a Szamoshátra kalauzol bennünket. Folytatódik a Hazai Tükör rovatban a Bakos István tanulmánya nyomán kialakult vita, melyhez most *Róna-Tas András* szól hozzá.

„A regionális kutatásokat fontosnak tartom, de vigyázni kell, nehogy ezek érdektelen helyi kuriozitások, a közelség okozta perspektíva-vesztés, egyszóval provinciális, vidéki kutatások lekevelés.” — írja *Róna-Tas* egy helyen.

A nemrég elhunyt nagy francia író-filozófus, Jean-Paul Sartre életművét, eszmei útját *Suki Béla* értékeli. A szerző szól Sartre-nak a kor nagy kérdéseire adott válaszairól, a marxizmussal folytatott viaskodásáról, szépirodalmi alkotásairól. A XX. század egyik legfontosabb szellemi dokumentumának tekinthető életmű jobb megismerését szolgálja *Dékány András* közleménye, mely részlet egy önéletrajzi film forgatókönyvéből. Az író-filozófus itt az értelmiség hiatalásáról beszél.

Kós Károly Kosztolányi Dezsőhöz, Babits Mihályhoz és Meggyesi Jánoshoz írt, eddig publikálatlan levelei — az Örökség rovatban — mutatnak a hasonló dokumentumközlések korlátozott filológiai érdekességén: minden levél egy-egy miniszternek is fölfogható. Az egyik Meggyesihez írt levél például a magyar történelem e századi menetének higgadt, objektív értékelése. 1919-ről például a következőket írja: „És ha a sokszoros túlerő végül le is tudta tiporni és ki is tudta akkor radírozni Európa térképéről a munkások, magyar államát, a magyar munkások nagyszerű helytállása négy hónapig lefogta a déli inváziós haderőt, s ezzel elegendő időt szerzett az orosz munkástelevéreknek, hogy felszuszsanjanak, új erőt gyűjtsenek...”

Kritika jelent meg — *Pomogáts Béla* és *Aczél Géza* tollából — Szei Ferenc válogatott verseinek gyűjteményéről és Páskándi Géza *A Sárkás anyós* című kötetéről. A Tiszatáj augusztusi számát *Imre Lajos* metszeti illusztrálja.

SZEGEDI ÜNNEPI HETEK

Páskándi Géza: Kálmán király. Előadás a Dóm téren, este 9 órakor.

A XXI. Szegedi Nyári Tárlat a Móra Ferenc Múzeum Horváth Mihály utcai Képtárában.

Tóth Valéria szobrászművész kiállítása a Móra Ferenc Múzeum kupolájában.

Csótai Péter iparművész kiállítása a Gulácsy Lajos-teremben.

Farkas Pál szobrai a Bartók Béla Művelődési Központ udvarán.

Herman Lipót emlékkiállítás a Móra Ferenc Múzeumban.

A legszebb nyomdaipari termékek 1979. évi országos versenyének díjnyertes darabjaiból rendezett könyvkiállítás az MTE SZ Csongrád megyei székházában (Kigyó u. 4.).

Papp György grafikusművész kiállítása a szentmihályteleki Mórca Zsigmond Művelődési Házban.

Régi magyar könyv — a Somogyi-könyvtár ritkaságainak bemutatója.

Lele József néprajzi gyűjteménye Tápén (Vártó u. 4.).

A Móra Ferenc Múzeum állandó kiállításai: Ember és környezete: Csongrád megyei paraszttörténet és -viselkedések

Növelni a műveltség tekintélyét

Köpeczi Béla a nyári egyetem témáiról Befejeződött a kilencedik kurzus

Hogyan kell művelődési értékekre nevelni az iskolában? — erről szöjt a nyári egyetem utolsó előadása, amelyet Riesz Béla főiskolai docens tartott meg tegnap, pénteken délelőtt. A biológiai központban rendezett IX. művelődésméleti nyári egyetem, a TIT megyei szervezetének előadássorozatának Szabó G. Lászlónak, a megyei tanács elnökhelyettesének zárásával ért véget. Az „Érték és kultúra” összefoglaló címmel indított, neves szakemberek előadásaira épülő nyári egyetemen körülbelül 270-en voltak a hallgatók, akik a köznevelődés különféle területein dolgoznak. Elméleti ismereteket kapta az érték fogalmáról, sokat hallottak arról, mi a különféle társadalmi intézmények feladata a szocialista értékrendszer formálásában.

Az érték és a kultúra összefüggéseit megvilágító, szerteágazó tematikájú nyári egyetemen áttekintő jellegű előadást tartott Köpeczi Béla akadémikus, az MTA főtitkárhelyettese csütörtökön délután. *Érték, értékrend, művelődés* címmel. A marxizmusértelmezéséből kiindulva utalt arra, hogy az értékek történeti korokkal változnak, a szükségletek, az érdekek és az ezekről való gondolkodás függvényében. Az emberiség különféle értékeket hozott létre a fejlődése során, amelyek között vannak időtállóak, valóságok.

Különböző vitákban és a kutatók munkáiban is gyakori kérdés: van-e megfelelő, szocialista értékrendszerünk?

A válaszhoz előbb óhatatlanul fel kell tennünk egy másik kérdést: megfelelő-e a múltbeli értékrendszerhez való viszonyunk? Nagyon fontos ugyanis, hogy mit veszünk át a már létrehozott értékek közül; a humánus értékrendszerektől

nem lehet függetleníteni magunkat, megfelelő elemeket be kell építeni a mi társadalmunk által kialakított, új értékek közé. Tanulmányos vizsgálatokat végeztek Magyarországon arról, milyen értékek felé törekednek az emberek. Az 1968–78 közötti éveket átfogó szociológiai fölmérés szerint a megkérdezettek közül leggyakrabban az életszínvonal emelkedését tartják elsőrendűen fontosnak a szocialista társadalom továbbfejlesztése szempontjából. Figyelemre méltó, hogy nem jelentéktelen azoknak a száma, akik viszt az erkölcsi normák,

a társadalmi érdek előterbe kerülését, a műveltség emelkedését jelölték meg a fejlődés lendítőjeként. Az életcél iránt érdeklődő kérdésekre a legtöbben azt válaszolták, hogy anyagi biztonságot szeretnének, de a többi válasz — a tisztesség végigdolgozott élet, a munka, az alkotás öröme — cáfolja, hogy az anyagiaknak kizárólagos jelentősége lenne. A fő érték kategóriá-

kat tudakolva kiderült, hogy múltbeli, valós értékek élnek ma is, amelyekhez újak, a szocialista társadalomban létrejötték kapcsolódnak. Így például sokaknak a közösségben, a közösségért végzett alkotó munka a legfőbb érték. Egy másik típusnak a munka és a siker, a harmadiknak a család, a munka, a biztonság, a negyediknek a család, az otthon, a nyugodt élet. Látható, hogy az értékek hierarchiája szinte egyéni-ként különbözik. A szocialista értékrendszer nem is lehet zárt. Kellenek, vannak is domináns értékek, de az egyes választásaira kell bízni, milyen sorrendben, hogyan kapcsolja össze ezeket. Helyes, ha megadjuk ebben a szabadságot, és igényeljük a felelősséget. A kérdésre válaszul végül: természetesen van szocialista értékrendszer, az egyes emberek és a társadalom gyakorlatában nyilvánuló értékek összessége.

— Az értékeknek, az értékrendszer alakulásának történeti meghatározottságáról is beszélt, ugyanakkor az értékvesztés szabadságáról is. Értékelő tudatunkat elsősorban a közvetlen gyakorlat alakítja. Mint-hogy a valóság tényei és összefüggései rendkívül sokféle, nagyfokú tudatosság kell valamilyen saját értékrend föllállításához. Kaphat-e segítséget az ember, hogy a választás szabadságával felelősen élhessen? Másféleképpen szólva: lehet-e értékrendszert tanítani?

— Elégé elterjedt az a nézet, mely szerint a művelődési rendszerek által közvetített, valamint a valóság, a tapasztalat által diktált értékhierarchiák között akkora a különbség, hogy ezért nem lehet hatékony a nevelésünk. Nos, olyan társadalom soha nem létezett, amelyben meggyezett volna a propagált, például az iskolákban tanított, és a valóságos értékrend. Részben azért, mert az oktatás szükségképpen egyszerűsít, de főként azért, mert a „kell” és a „van” között mindig megvolt és megmaradt az ellentét. Az ember természete szerint folytonosan törekszik valamire, és sohasem jut el valamilyen végcélhoz. Nehéz elképzelni, hogy az iskolától megköveteljük: a valóságot teljességében tükrözzék, egyszersmind céltudatosan a társadalmi „kell”, az ideális értékek felé kormányozzanak. De igenis tudatosítsák az eszményeket, tanítsanak a jobbtásra, ugyanakkor azt is mondják meg, hogy ezek az általuk közvetített értékek eltérnek a valóságosaktól. Az iskola így nevelhet kritikai szemléletre, elősegítve, hogy magunk is szembeállítsuk az eszményt és a realitást, ne menekülhessünk a saját értékrendszer megalkotásának kötelességétől, felelősségtől, emberi méltóságunk jogán választhassunk értékeket. Mindehhez valóban nagyfokú tudatosság szükséges, ami pedig a műveltség függvénye. Az oktatási és köznevelődési intézmények tehát sokat tehetnek azért, hogy az értékeket el-sajátíthassuk. Hogyan? Nagyon társadalmi jelentőséget kellene tulajdonítani a humán tudományoknak, a művészeteknek, az életbölcsestől felfogott filozófiának. Információ, tudás, tapasztalat, érzelmi kötődés, kritikai szellem szükséges az egyéni értékvesztéshez, ebből egyenesen következik, hogy társadalmunkban növelni kell az iskola és a művelődés presztízsét.

Sulyok Erzsébet

Szegediek — a Kálmán királyból

A Szegedi Nemzeti Színház három művésze ül velem szemben: mindnyájan Páskándi Géza drámájában, a *Kálmán királyban* szerepelnek, S mindhármuktól ugyanarra a kérdésre várnok választ: mit jelent számukra a darab, saját szerepük és a szabadtéri játékok?

— Kicsi szerepet is csak figyelve szabad alakítani — mondja *Egervári Klári*. — A Dada figurájánál kezdettől fogva arra ügyeltem, hogy hallani, érteni lehessen, tiszta és egyértelmű legyen a nézőnek. S hogy mit jelent itt a Dóm téren szegedinek lenni? Nagyon-nagyon jó érzés! Nemesak a volt kollegákkal való találkozás mindenkor esélye miatt. Teljesen más itt a milió, mint a közhírházban. Mondhatom úgy is, mintha nem is Szegeden lennék, úgy érzem magam: egészen más. És nagyon jó, élvezem.

— Én ugyan még csak egy éve vagyok Szegeden — kezd *Máriáss Melinda* —, ám először hét éve játszottam a szabadtéren, főiskolásként statisztáltam a Rómeó és Júliában Sára Bernadett mellett. Újdonság volt a határozott nézőtér — elég mellbevágóan... Hogy most újra együtt vagyunk itt Sárával, az külön szívföltőt jelent. Egyébként: Páskándi, Ruszt József, fesztivál — együtt volt vonzerejük számomra, S mivel a legtöbb mostani vendéget jó néhány éve ismerem, igen könnyű volt házigazdának éreznem magam. Különb is sokkal szegedibb lettem egy év alatt, mint gondoltam volna. Engem lepett meg legjobban, mennyire befogadtak itt.

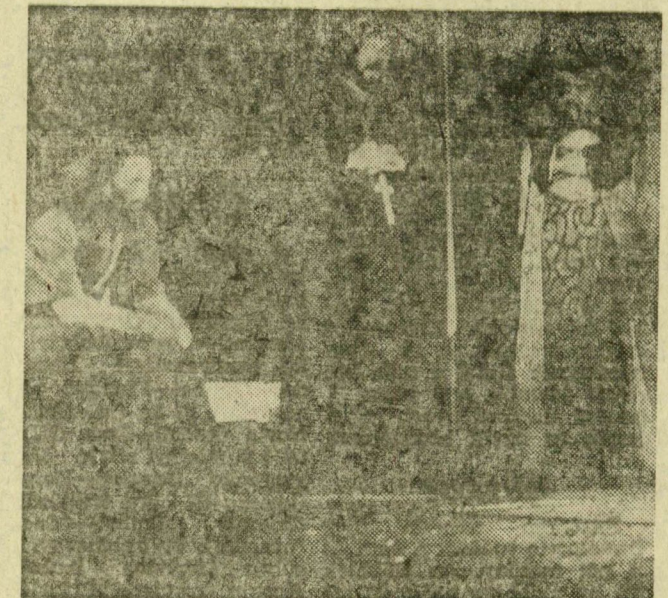
— Nekem a legkönnyebb a válasz — így *Kovács János*. — Én vagyok az, aki hosszú évek óta minden nyáron szabadtérezem. A Kál-

mán királyról annyit, hogy valami új dolog kezdődhetett volna el vele a Dóm téri prózaelőadások történetében: igencsak Szegedre, erre a színpadra való elemeket képes fölsorakoztatni. Nagyon él a tér adta lehetőségekkel, ha a jelenetekkel még nem is igen tudja egybeötvenni az egészét. Így a dolog kicsit felemás, de mindenképpen ígéretes. Az én szerepem rendkívül fontos: kevés szövegből azt és úgy kell felmutatnom Vata, az Álmos tábortához tartozó magyar nagyról alakjával,

amire a darabnak nagy szüksége van. Vagyis a pogányt barbár, magyar úr típusát, „egy tömbben” képviselve. Egyébként évek óta abszolút házigazdának kell éreznem magam nyaranta itt-hon: a kollégák mindig mindent tőlem kérdeznek meg, tőlem informálnak a helyi tudnivalók felől. Általában azt hiszem, minden szegedi színész, aki a szabadtéren játszhat, másnak, többnek érezheti ilyenkor magát. És ez nem csekélység.

D. L.

Ma utoljára

Ösbemutatóként került színre az idei Szegedi Szabadtéri Játékok nyitányaként Páskándi Géza történelmi drámája, a *Kálmán király*, mely Ruszt József rendezésében ma, szombaton este kilencről látható ismét, a szezonban utoljára, a Dóm téren. Képpünkön: Álmos herceg (Trokán Péter) a kétkulacsos Marcellino püspök (Hetényi Pál, középen) és Vata (Kovács János, jobbról) társaságában